

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
ÂŞIK VEYSEL HATIRASINA
GELENEK VE EDEBİYAT ÖZEL SAYISI
YIL 9, EKİM 2023

Dr. Öğr. Üyesi Havva GÖZGEÇ MUTLU
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Erdek Meslek Yüksekokulu
Sağlık Turizmi İşletmeciliği Programı
Balıkesir/TÜRKİYE
hgozgec@bandirma.edu.tr
ORCID

Öğr. Gör. Özlem AYDOĞDU ATASOY
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Erdek Meslek Yüksekokulu
Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı
Balıkesir/TÜRKİYE
oatasoy@bandirma.edu.tr
ORCID

**ÂŞIK VEYSEL'İN YURT
ÜRÜNLERİ ŞİİRİNİN COĞRAFI
İŞARETLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

AN INVESTIGATION OF ÂŞIK
VEYSEL'S POETRY OF YURT
ÜRÜNLERİ IN TERMS OF
GEOGRAPHICAL INDICATIONS

Makale Türü: Araştırma Makalesi | Article Information: Research Article
Yükleme Tarihi: 01.06.2023 | Received Date: 01.06.2023
Kabul Tarihi: 12.09.2023 | Accepted Date: 12.09.2023
Yayımlanma Tarihi: 01.10.2023 | Date Published: 01.10.2023

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atf/Citation

Gözgeç Mutlu, Havva ve Aydoğdu Atasoy, Özlem, "Âşık Veysel'in Yurt Ürünleri Şiirinin Coğrafi İşaretler Açısından İncelenmesi", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Âşık Veysel Hatırasına Gelenek ve Edebiyat Özel Sayısı, Ekim 2023, s. 276-297.

Gözgeç Mutlu, Havva and Aydoğdu Atasoy, Özlem, "An Investigation of Âşık Veysel's Poetry of Yurt Ürünleri in Terms of Geographical Indications", *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Tradition and Literature Special Issue in Memory of Âşık Veysel, September 2023, p. 276-297.

10.28981/hikmet.1308650

Yayımlanan makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlamış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
ÂŞIK VEYSEL HATIRASINA
GELENEK VE EDEBİYAT ÖZEL SAYISI
YIL 9, EKİM 2023

Dr. Öğr. Üyesi Havva GÖZGEÇ MUTLU

Öğr. Gör. Özlem AYDOĞDU ATASOY

**ÂŞIK VEYSEL'İN YURT ÜRÜNLERİ ŞİİRİNİN COĞRAFİ İŞARETLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**AN INVESTIGATION OF ÂŞIK VEYSEL'S POETRY OF YURT ÜRÜNLERİ IN TERMS
OF GEOGRAPHICAL INDICATIONS**

ÖZ

Bu çalışma Âşık Veysel'in "Yurt Ürünleri" şiirindeki coğrafi işaretlerin tespitini amaçlamaktadır. Çalışma kavramsal bir nitelik taşımaktadır. Çalışmada Âşık Veysel'in "Yurt Ürünleri" şiiri araştırma konusu olarak seçilmiştir. Şiir 14 dördlük ve 56 mısradan oluşmaktadır. Şiirde coğrafi işaretlerin tanımlanması ve açıklanmasında Türk Patent ve Marka Kurumu Coğrafi İşaret Tescil Belgeleri ve ikincil kaynaklar kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle Âşık Veysel, gastronomi turizmi ve coğrafi işaretler anlatılmış, ardından şiir kavramsal olarak coğrafi işaretler açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışma ile Âşık Veysel'in bir şiiri gastronomi turizmi bağlamında coğrafi işaretlerle ilgili ilk kez ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Veysel, Yurt Ürünleri Şiiri, Coğrafi İşaretler, Turizm, Gastronomi Turizmi.

ABSTRACT

This study aims to determine the geographical indications in Âşık Veysel's poem of "Yurt Ürünleri." The study has a conceptual nature. Âşık Veysel's poem "Yurt Ürünleri" was chosen to be researched in the study. The poem consists of 14 quatrains and 56 lines. In the poem, Turkish Patent and Trademark Office Geographical Indication Registry Documents and secondary sources are used to define and explain geographical indications. In the study, firstly, Âşık Veysel, gastronomy tourism and geographical indications were explained, and then the poem was conceptually examined in detail in terms of geographical indications. With this study, one of the poems of Âşık Veysel will be discussed for the first time regarding geographical indications in the context of gastronomy tourism.

Keywords: Âşık Veysel, Yurt Ürünleri Poem, Geographical Indications, Tourism, Gastronomy Tourism.

Giriş

Gastronomi turizmi, turistlerin farklı kültürlerin yemeklerini ve yerel mutfak deneyimlerini keşfetmek amacıyla seyahat ettiği bir turizm türüdür (Şengül - Türkay, 2016). Bu turizm türü, yiyecek ve içeceklerin yanı sıra yerel tarım ürünleri, geleneksel pişirme yöntemleri, yerel restoranlar ve pazarlar gibi unsurları da içerir (Zengin vd., 2015). Gastronomi turizmi ayrıca yerel ekonomilere de katkıda bulunur. Yerel çiftçiler, üreticiler ve restoranlar için gelir kaynakları oluşturur ve yerel gastronomik mirasın korunmasına da yardımcı olur (Durlu vd., 2013). Yemek, kültürün bir parçası olarak kabul edildiği için farklı bölgelerin mutfakları, o bölgenin tarihini, coğrafyasını ve kültürünü yansıtır (Sağır, 2012). Bu haliyle gastronomi turizmi de kültürler arası anlayışı artırır, gastronomi ve seyahat deneyimini birleştirir ve seyahat edenlere farklı lezzetler sunar (Onur, 2021).

Diğer yandan gastronomi turizmi ile yakın ilişkili bir kavram olan coğrafi işaret, bir ürünün belirli bir coğrafi bölgede üretildiğini, işlendiğini veya hazırlandığını gösteren ticari bir işarettir (Şahin - Meral, 2012). Bir coğrafi işaret, genellikle bir ürünün adı, sembolü, logosu veya ambalajı gibi görsel veya sözel bir işaret olabilir (Tekelioğlu, 2019). Bu işaretler, bir bölgeye özgü olan veya belirli bir coğrafi bölgede ün kazanmış ürünlerin tüketici üzerinde olumlu bir algı yaratmasını sağlar (Erdem vd., 2018). Ayrıca bu işaretler tüketicilere ürünün kalitesi, karakteri, üretim süreci ve coğrafi kökeni hakkında güvence verir (Oraman, 2015), bölgesel ekonomik kalkınmayı teşvik eder, yerel üreticileri destekler ve geleneksel üretim yöntemlerinin sürdürülmesine de yardımcı olur (Kanberoğlu - Yıldırımçakar, 2022).

Coğrafi işaretlerle ilgili alanyazında yapılan çalışmaların çoğunluğunun kırsal turizm, (Paksoy, 2022; Polat Üzümcü vd., 2017) turizmin gelişimi (Avşar, 2022; Boyraz, 2019; Esen, 2017; Müfettişoğlu - Köşker, 2022) turizm ürünü, (Orhan, 2010; Toprak - Oğuz, 2017) destinasyon markalaşması, (Acar, 2018; Yalçın, 2019) destinasyon pazarlaması (Karakulak, 2016; Sariipek - Çevik, 2020; Tugay - Secuk, 2021) gastronomi (Çakmakçı - Salık, 2021, 2022; Domaç Yaşar, 2022; Köşker - Özbey, 2021; Mertol - Yaylacı, 2021; Saygılı vd., 2019; Şahin, 2020, Şimşek, 2020; Uslu - Yılmaz, 2022; Yenipınar vd., 2014; Yılmaz - Yılmaz, 2022) gastronomi turizmi (Belli, 2022; Bilge vd., 2019; Canbolat - Çakıroğlu, 2020; Çakır vd., 2017; Çevik, 2018, 2019; Denk - Sanalan Bilici, 2021; Ercan - Bayesen, 2022; Kargigioğlu vd., 2019; Özdemir - Dülger Altıner, 2018; Paslı, 2021; Süslü vd., 2020; Yazıcıoğlu vd., 2019; Yıldız, 2021) bağlamında ele alındığı görülmüştür. Edebi eserlerin içinde coğrafi işaretler gastronomi turizmi bağlamında çok kısıtlı değerlendirilmiştir. Cerrahoğlu (2015) yöresel ürün tanıtımında âşıkların yerini incelemiştir ve Âşık Veysel’in “Yurt Ürünleri” şiirine yer vermiştir.

Şiirleri ve müziğiyle Türk kültüründe derin izler bırakan Âşık Veysel, Türk halk ozanlarının en önemli temsilcilerinden biridir (Yaylagül - Kurtaslan, 2022). Eserlerinde genellikle aşk, doğa, insanlık, sevgi gibi temaları işleyen Veysel kendi hayatında iz bırakan olayları da şiirlerine taşımıştır. 1930’lu

yıllara kadar köyünden dışarı çıkmayan Veysel bu tarihten sonra neredeyse tüm vatani dolaşmış ve illeri, ilçeleri ve köyleri tanıma fırsatı bulmuştur. Gittiği yerleri gözleriyle değil kalbiyle gören şair gezdiği yerlerin yöresel ürünlerini sadece aklına yazmakla kalmayıp bu değerleri “*Yurt Ürünleri*” adını verdiği şiirinde de detaylı olarak anlatmıştır.

Son derece ileri görüşlü bir halk ozanı olan Veysel’in hangi il, ilçe, bölge nesi ile meşhur ise bunu dile getirdiği “*Yurt Ürünleri*” şiirinin günümüz Türkiye Coğrafi İşaretler Portalı’nın (TPMK, 9 Mayıs 2023) temelini attığını söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü 14 kıta ve 56 satırdan oluşan şiirde bahsi geçen 21 yöresel üründen 16 tanesi farklı tarihlerde coğrafi işaretli ürün olarak kayda geçirilmiştir. Geriye kalan 5 ürün ise yine yöresel ürün olup henüz coğrafi işaret olarak ilan edilmemiştir. Bu ürünlerin neler olduğuna ve en kısa zamanda coğrafi işaretli ürün olarak tescillenmesi gerektiğine çalışmamızın sonuç ve öneriler kısmında yer verilmiştir. Bu bilgilerden hareketle bu çalışmada Âşık Veysel’in “*Yurt Ürünleri*” şiirindeki coğrafi işaretler gastronomi turizmi kapsamında incelenip tartışılacaktır.

ALANYAZIN TARAMASI

Âşık Veysel Şatıroğlu

Âşık Veysel Sivas’ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde 1894 yılında doğmuş ve yine aynı köyde 1973 yılında vefat etmiştir (Yıldız, 2018, 11). 1990’lı yıllarda Sivas’ta baş gösteren çiçek hastalığı yedi yaşındaki Veysel’e de musallat olmuş ve bir gözünü bu hastalık nedeniyle kaybetmiştir. Diğer gözünü de elim bir kaza sonucu kaybeden Veysel’in dünyası çocuk yaşta kararmıştır (Yıldırım, 2018). Bu duruma çok üzülen babası hem oyalansın, eğlensin, sıkılmasın diye hem de bir sanat sahibi olsun, ekmek parasını çıkarısın diye ona bir saz almıştır (Alptekin, 2011). Başlarda sazı çalamayan Veysel bir şiirinde (Oğuzcan, 1973, 261) “*On on beş yaşıma girince hemen / Yavaş yavaş düzen ettim sazımı*” dizeleriyle bu yaşından sonra sazını çalmaya başladığını ifade etmiştir. Sazını çalarak günlerini geçiren Veysel’e büyük üzüntü yaşatan olaylardan birisi de gözleri görmediği için askere gidememesi olmuştur. On dokuz-yirmi yaşlarındaki Veysel’in yaşlıları askere giderken köyünde kalması Ona çok dokunmuştur (Kaya, 2011). Bu zamanlarda teselliyi sazında bulan Veysel saz çalmayı da iyice ilerletmiş ve iyi bir saz ustası olmuştur. Yirmi beş yaşına geldiğinde anne ve babası kendilerine bir şey olursa yalnız kalmaması için bir Veysel’i bir akrabaları olan Esmâ ile evlendirmiş ancak Veysel’in bu evliliği Esmâ’nın başka bir adamla kaçması nedeniyle çok uzun sürmemiştir. Üstüne üstlük Veysel’in oğlu henüz on günlükken, eşi evden ayrılırken altı aylık olan kızı ise iki yıl sonra Veysel’in kollarında vefat etmiştir (Bakiler, 2022). Tüm bu yaşadığı kötü olaylardan sonra iyice bunalan Veysel’e bir arkadaşı (Kürt Kazım) Zara (Sivas’ın bir ilçesi)’ya gitmeyi teklif etmiş, Veysel bu teklifi kabul etmiş ve böylelikle ilk kez köyünden uzun süreli (yaklaşık üç ay) olarak dışarı çıkmıştır (Öz, 2013).

Veysel'in hayatı 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer önderliğinde Sivas'ta düzenlenen Âşıklar Bayramına katılmasıyla değişmiştir. Üç gün süren bayram sonrası Âşık Veysel ve bayrama katılan diğer ozanlara halk şairi olduklarına dair bir belge verilir. Verilen bu belge âşıklara gittikleri yerlerde birtakım imkânlar sağlar (Aslanoğlu, 1967). Âşık Veysel bayramla ilgili anılarını anlatırken; *"O zamanların düşünceleri nedeniyle elimizde sazla bir kasabaya bile gidemiyorduk. Düşün ve eğlence olduğu zamanlarda ancak yakın köylerde dolaşıyorduk (Özen, 1998, 15-16). Bu tarihe kadar köyden dışarı çıkmış değildim. Bu belgeyi alınca Adana'ya, Mersin'e gittim geldim. Elimize verilen bu kâğıtla serbestçe dolaşma imkânına sahip olduk. Bugüne kadar kırk vilayetimizde çaldım söyledim."* demiştir (Bakiler, 2022, 23).

Âşık Veysel 1933 yılına kadar yaşadığı köy olan Sivrialan'dan neredeyse hiç dışarı çıkmadığı halde bu tarihten sonra bütün ülkeyi baştan sona dolaşmış, şehirleri, kasabaları ve köyleri tanımıştır (Oğuzcan, 1970). Veysel'in âşık kimliğinin oluşmasında ve eserlerinin ortaya çıkmasında diğer halk ozanları gibi Anadolu'yu karış karış gezip dolaşmasının önemli bir payı vardır (Yıldırım, 2018). Çünkü Veysel gözleri görmese de çok iyi bir gözlemcidir ve aynı zamanda da geniş bir hayal gücüne sahiptir (Öz, 2013).

Âşık Veysel'in şiirlerine bakıldığında tüm eserlerinde yüzünü döndüğü yönün toplum olduğu görülmektedir. Veysel kendince önemli bulduğu, öncelikli gördüğü konuları edebi sanatları kullanarak dizelere dökmüş ve halka arz etmiştir. İnsanlara kendi bildiği doğruları anlatmak, yanlış gördüklerini ifade etmek ve böylelikle insanlar arasındaki sosyal yapıyı pekiştirmek istemiştir. Bu amacını gerçekleştirmek için de pek çok köyü, kasabayı, şehri gezmiş ve şiirlerini sazı eşliğinde söyleyerek insanlara ulaştırmıştır (Bahşi, 1997). 1930'lu yıllardan 1971 yılına kadar yurdun birçok yerini gezerek kahvehanelerde, düşün-derneklerde, düzenlenen panayır ile festivallerde ve ayrıca da davet edildiği televizyon ve radyo programlarında sazını çalıp eserlerini söylemiştir (Özen, 1998).

Veysel vatanının her bir köşesine âşık bir halk ozanıdır. Şiirlerinde de bunu her daim dile getirmiştir. Yıllar boyu sanatını icra etmek için kuzeyden güneye, doğudan batıya vatanın hemen her yerini gezen, tanıyan ve bu yörelerin kendine has özelliklerini öğrenen ozan *"Ben gözlerimle değil gönlümle görüyorum."* diyerek (Bakiler, 2022: 111) ülkemizin yöresel ürünlerinin birçoğunu *"Yurt Ürünleri"* şiirinde tek tek kaleme almıştır. Veysel bu şiirinde ürünleri methetmiş, kalitesine dikkat çekmiş ve aynı zamanda da bu ürünlere malik olabilme ve ürünlerden yararlanma isteğini de dile getirmiştir (Cerrahoğlu, 2015).

Coğrafi İşaret Kavramı ve Turizm

Türk Patent ve Marka Kurumu (2023), coğrafi işaret kavramını *"tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretidir"* şeklinde tanımlamıştır (TPMK, 1 Mayıs 2023).

Bu işaretler, menşe adı veya mahreç işareti olarak tescil edilmektedir (Boran, 2017). Yine Türk Patent ve Marka Kurumu (2023) menşe adı kavramını, “*bir ürünün, tüm veya esas nitelikleri belirli bir coğrafi alana ait doğal ve beşerî unsurlardan kaynaklanıyorsa bu durumdaki coğrafi işaretlere denir*” şeklinde, mahreç işareti kavramını ise “*belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşmiş olan; üretim, işleme ya da diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünlerin konu olduğu coğrafi işaretlere denir.*” şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca bu işaretlerin tesciline konu olan alanlar maden, tarım, gıda, sanayi ürünlerini ve el sanatlarını kapsayabilmektedir (TPMK, 1 Mayıs 2023). Bu ürünler destinasyonların/bölgelerin kültürel çekiciliklerini artırmaktadır.

Coğrafi işaretleme ile hem bölgesel hem de ülkesel anlamda milli ve kültürel değerlerin tanıtılması ve korunarak yaşatılmasına olanak sağlanmaktadır (Polat Üzümcü vd., 2017). Benzer olarak Paksoy (2022) coğrafi işaretler tescili ile tanınmış ünlü ürünleri korumak, özüne uygun üretim yapmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amaçlandığı için kültürün korunmasına katkı sağlandığını ifade etmiştir. Ek olarak destinasyonun ismi verilen coğrafi işaretli ürünler destinasyonun marka imajı, marka kimliği, (Acar, 2018) değer kazanması, ürünlerin kökeninin korunması ve güvenilirliğini artırması açısından önemlidir (Çolak-Başaran Alagöz, 2022; Domaç Yaşar, 2022). Coğrafi işaretli ürünleri destinasyonunda görme isteği farklı yöreler arasındaki sosyal ve kültürel etkileşimine büyük katkı sağlamaktadır (Gürel vd., 2016). Yerel halk açısından düşünüldüğünde ise destinasyondaki yöresel ve geleneksel ürün potansiyelinin zenginliği bölgesel kalkınmaya katkı sağlayarak yerel halkın refah seviyesini artırmaktadır (Acar, 2018). Artan refah ile coğrafi ürünlere olan ilgi oluşmaya başlamıştır.

Coğrafi işaretli ürünlere duyulan farkındalık ve bilinirlik zamanla artış göstermiştir (Çolak-Başaran Alagöz, 2022). Örneğin 2020 yılından itibaren coğrafi işaret başvurusu devam eden ve coğrafi işaretli çorba sayısında önemli bir artış tespit edilmiştir. Bu durum yakın zamanda coğrafi işaretleme konusunda bilincin artığının bir işareti olduğu düşünülmüştür (Köşker-Özbey, 2021). Markalaşmış birçok ürünün de coğrafi işaret tesciline sahip olduğu görülmüştür (Latik, 2022). Bunun yanında coğrafi işaretlerin şehir markalaşmasına da olumlu etkileri vardır (Yalçın, 2019). Bu açıdan coğrafi işaretli ürünler, ilk olarak üretildiği bölgelerin bilinirliğinin/tanınırılığının artması (Sandıkçı vd., 2022) ile ürünle özdeşleşmiş destinasyona (bölgeye) turist çekmede etkili olması nedeniyle bölgesel turizm ve destinasyon pazarlamasında önemli bir potansiyele sahiptir. Kısaca coğrafi işaretli ürünler destinasyon (bölge) imajını güçlendirerek, markalaşma ve bölgesel turizmin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır (Polat, 2017). Bu sebeple turistlerin yöresel değerlerini koruyan destinasyonları tercih etmeleri bu destinasyonların ziyaretçi çekerek turizm gelirlerini artırmak için yerel ürünleri korumaya önem vermeye başlamışlardır (Avşar, 2022). Özellikle gastronomik ürünler ve el sanatları, destinasyonda çekicilik oluşturarak, turizm gelirlerini artırmaktadır (Polat Üzümcü vd., 2017) demek yanlış

olmayacaktır. Fakat bu kadar olumlu katkıya rağmen kurumlar coğrafi işaret tescilli ürünlere yeterli önemi göstermemektedir ve bu konuda çalışmalar yapan kurumların sayılarının yok denecek kadar azdır (Sarıipek-Çevik, 2020).

Coğrafi İşaretler ve Gastronomi Turizmi

Yerel yiyeceklerin tanıtılması, tescillenmesi ve turizm ürününe dönüştürülmesinde coğrafi işaretleme önemli bir yöntemdir (Canbolat-Çakıroğlu, 2020). Gastronomik ürünlerin coğrafi işaret almış olması gastronomik kimlik oluşturmada etkilidir (Karakulak, 2016) ve gastronomik kimliğin destinasyon pazarlaması üzerinde önemli etkisi vardır (Binici, 2022). Aynı zamanda bu ürünler coğrafi bir kimlik de taşımaktadır. Taşındığı bu coğrafi kimlik gıdaların o coğrafyanın izlerinin yani kültürünün yansıtılmasına neden olmaktadır. Gıdaların kültürel özelliklerinin tescillenmesi gastronomi turizminin ve gastronomik ürünlerin önemini artırmakta ve gastronomi turizmüne olumlu katkı sağlamaktadır (Gürel vd., 2016; Küçükkömürler vd., 2018; Paslı, 2021). Coğrafi işaretleme ile tescillenmiş gastronomi turizmüne konu olabilecek ve bölgesel kimliğin unsurlarını içinde barındıran gıda ürünlerinin, turizm ürünü olarak kullanılması destinasyonun tanıtımında, gastronomik imajının güçlendirilmesinde ve tercih edilmesinde etkili olmuştur (Acar, 2018; Müfettişoğlu - Köşker, 2022; Yazıcıoğlu vd., 2019).

Zengin mutfak kültürüne sahip olan Türkiye gastronomi turizmi ve coğrafi işaretleme açısından önemli potansiyele sahiptir (Canbolat - Çakıroğlu, 2020). 2018 yılında Türkiye'de en fazla coğrafi işaret tescili olan iller Şanlıurfa, Gaziantep ve İzmir'dir (Acar, 2018). İzmir ilinde tescil alan tüm gastronomik ürünler destinasyonun çekiciliğini ve üretimin sürdürülebilirliğini artırmaktadır (Saygılı vd., 2019). Amasya misket elması gibi gastronomik ürünler de Amasya ilinin tanıtımı ve markalaşma sürecine yüksek düzeyde katkı sağlamaktadır (Ünlü, 2022). Benzer olarak coğrafi işarete sahip olan Van Otlu Peyniri, ziyaretçiler tarafından destinasyonun tanıtımına fayda sağlayan bir ürün olmanın yanında turizm sektörüne ve yerel ekonomiye katkı sağlayacak bir ürün olarak algılanmıştır (Yenipınar vd., 2014). Eskişehir'e ait coğrafi işaret tescili alan çibörek, Eskişehir'e gelen çoğu turist tarafından deneyimlenmek istenmektedir (Çevik, 2019) ve çibörek Eskişehir'e düzenlenen turların yüzde 64,6'sının tur programına dâhil edilmiştir (Çevik, 2018). Benzer olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne gelen yerli turistlerin illere ait coğrafi işaret ile tescilli yöresel mutfak ürünlerine yönelik tutumları, onların destinasyon seçimini ise yüzde 67,7 oranında etkilemiştir (Belli, 2022). Yapılan çalışmalar incelendiğinde destinasyonun tanınmasında, seçilmesinde, ziyaret edilmesinde, sürdürülebilirliğinin ve yerel ekonomiye katkı sağlanmasında coğrafi işaretli gastronomik ürünler etkili olmaktadır.

Yurt Ürünleri Şiiri'nin Coğrafi İşaretler Açısından İncelenmesi

"Bu dünyanın meyvesini

Yesem amma yesem amma

HIKMET - HİKMET - Hikmet

HIKMET - AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ [JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]

ÂŞIK VEYSEL HATIRASINA GELENEK VE EDEBİYAT ÖZEL SAYISI

YIL 9, EKİM 2023

ISSN: 2458 - 8636

*Arasam bulsam hasını
Yesem amma yesem amma”*

*“Amasya'nın elmasını
Zile pekmez çalmasını
Sivas'ın da kıymasını
Yesem amma yesem amma”*

Âşık Veysel'in Yurt Ürünleri şiirinde “Amasya'nın elmasını” dizesindeki Amasya elması *Amasya misket elması* olarak 08.01.2016 tarihinden itibaren korunmak üzere 14.03.2019 tarihinde tescil edilmiştir. Coğrafi işaretin türü menşe adıdır. Tescil numarası 424'tür. Hitit Üniversitesi Karadeniz Arkeolojisini Araştırma Merkezi tarafından bu coğrafi işaretin geçmişinin 2000 yıl öncesine dayandığı tespit edilmiştir. Yapılan arkeolojik kazılarda merkez ilçeye bağlı Yavru köyünde taban döşemesi üzerinde elma ağacı figürü işlenmesi bulunmuştur. Bu mozaik taban döşemesinin 2000 yıl öncesine ait olduğu tahmin edilmektedir. Bu coğrafi işaretin, ayırt edici özelliklerinden bahsetmek gerekirse, Amasya Misket Elması, sulu, hoş kokulu, ince kabuklu, çıtır ve beyaz etlidir. Amasya Misket Elması, Amasya ili dışında diğer iklim koşullarında yetiştirilmek istendiğinde bu kendine has özelliklerin aynısını verememektedir (TPMK, 2019).

Âşık Veysel'in şiirinde “Zile pekmez çalmasını” dizesi ile yer verdiği *Zile pekmezi* 17.11. 2009 tarihinden itibaren mahreç işareti olarak tescil edilmiştir. Tescil numarası 118'dir. Zile pekmezi meşhur pekmez, beyaz pekmez katı pekmez gibi tanımlarla anılmaktadır. Zile pekmezinin diğer pekmezlerden farklı olarak taze tatlı üzümde elde edilmesi ve yumurta akı ile ağartılmasıdır. Ayrıca bu pekmeze isteğe göre süt, süt tozu veya yoğurt, bal veya bal peteği ve çöğen, gibi maddeler ilave edilip karıştırılarak da koyu kıvamlı ve beyaza yakın pekmez elde edilmektedir (TPMK, 2009). Ayrıca Şairin aşağıdaki dizelerde yer verdiği “Kazova'nın yaş üzümü” de yine bu bölgede yetişen bağlardan elde edilen üzümü ifade etmektedir. Kazova Tokat'ın batısından itibaren Turhal ile Zile ovalarına doğru genişleyen bir ovadır (Tekin vd., 2022).

Şairin şiirinde “Sivas'ın da kıymasını” dizesinde geçen Sivas kıyması Sivas köftesi olarak 31.01.2011 tarihinden itibaren tescil edilmiştir. Mahreç işaretidir ve tescil numarası 140'dır. Şairin şiirinde Kıyma ve köfteyi aynı anlamda kullanmasının en önemli nedeni köfte karışımı hazırlanırken Sivas Köftesi'ni tuz dışında (sebze, karabiber, salça, iç yağı ve benzeri) hiçbir madde kullanılmamasıdır. Kıymanın tadının daha önde olmasıdır. Ayrıca bu coğrafi işareti diğer köfte türlerinden ayıran en önemli özelliği, köfte üretiminde kullanılan etin, doğal ortamda ve kendine özgü bir floraya sahip Sivas bölgesi yaylalarında kekik otu, yonca ve fiğ ile beslenerek yetiştirilmiş koyun ve inek etinden elde edilmiş olmasıdır (TPKM, 2011).

*“Gezsem Tokad'ın başını
Emlek'in taze yağını*

HIKMET - HİKMET - Hikmet

HIKMET - AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ [JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]

ÂŞIK VEYSEL HATIRASINA GELENEK VE EDEBİYAT ÖZEL SAYISI

YIL 9, EKİM 2023

ISSN: 2458 - 8636

*Erzurum'un kaymağını
Yesem amma yesem amma”*

Âşık Veysel şiirindeki “*Gezsem Tokat'ın bağını*” dizesindeki Tokat bağı, *Erbaa Narince bağ yaprağı* ve *Tokat Narince salamura asma yaprağı* menşe adı ile tescil edilmiştir.

Erbaa Narince bağ yaprağı, 23.06.2016 tarihinden itibaren korunmak üzere 05.12.2017 tarihinde tescil edilmiştir. Tescil numarası 258'dir. Adından da anlaşıldığı üzere bu asma çeşidi Erbaa bölgesinde yetişmektedir. Bu coğrafi işaret ülkenin en kaliteli, en fazla üretilen, salamura yapılarak ticaret ürünü olarak değerlendirilen asma yapraklarından. Bu ürünün en önemli özelliği bölgenin ekolojisinin sağladığı fiziksel ve kimyasal üstün özellikler kısa sürede pişmesidir. Ayrıca, ülkenin en kaliteli beyaz şarapları Narince üzümünden elde edilmektedir (TPMK, 2017).

Tokat Narince salamura asma yaprağı, 10.07.2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 28.02.2019 tarihinde tescil edilmiştir. Tescil numarası 420'dir. Bu coğrafi işaretin, diğer asma çeşitlerinin yapraklarına göre narın yapılı olması, fazla dilimli olmaması, yenilirken ağızda erimesi, kendine has tadı ve aromasının olması, daha sarı renkte olması az tüylü veya tüsüz olması, bölgenin ekolojisinin sağladığı fiziksel ve kimyasal üstün özellikler kısa sürede pişmesi gibi ayırt edici özelliklere sahiptir (TPMK, 2017).

“*Erzurum'un kaymağını*” dizesindeki kaymak 15.05.2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 22.05.2019 tarihinde *İspir kaymağı* olarak menşe adı ile tescil edilmiştir. Tescil numarası 431'dir. Bu coğrafi işaretin geçmişinin çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Osmanlı'nın önemli tarih yazarları olan Kâtip Çelebi 1642 yılında Avarız Defterinde İspir kaymağından bahsetmiştir. Bahsetmesine göre İspir kaymağı bir kat kaymak bir kat bal koyularak küçük fiçılara basılmaktadır. Bu özgün üretim şekli sayesinde hem lezzetli olması sağlanmakta hem de bozulması engellenmektedir. İspir kaymağı görüntü olarak bal peteğine benzemektedir. Bu coğrafi işaretin diğer önemli özellikleri arasında dış kısmı sarımtırak beyaz renkte kuru nitelikte, orta sertlikte, gözenekli süngerimsi yapılı olması ve İspir de yetişen ineklerin sütünden üretiliyor olması sayılabilmektedir (TPMK, 2019).

*“Konya'nın güzel buğdası
Sivas'ta Çorum'da hası
Ayıntab'ın çiğ köftesi
Yesem amma yesem amma”*

Şairin “*Konya'nın güzel buğdası, Sivas'ta Çorum'da hası*” diye bahsettiği buğday Çorum'da *İskilip Ramazan Keşkeği* olarak 17.12.2020 tarihinden itibaren korunmak üzere 23.09.2021 tarihinde tescil edilmiştir. Bu coğrafi işaret mahreç işaretidir ve tescil numarası 902'dir. Bu coğrafi işarete atıfta bulunulmasının en önemli sebebi üretiminde coğrafi sınırlar içerisinde yetişen buğdaylardan elde edilen yarmaların kullanılıyor olmasıdır. *İskilip Ramazan*

Keşkeği çömlekte kendi öz suyunu kaybetmeden pişirmektedir ve rengi piştiği zaman kırmızı-turuncuya dönmektedir (TPMK, 2021).

Şair şiirinde Ayıntab'ın çiğ köftesi diyerek çiğ köfteyi Gaziantep ile bütünleştirmiştir. Fakat çiğ köfte Şanlıurfa çiğ köftesi ve Adıyaman çiğ köftesi olarak tescillenmiştir. Gaziantep ise etsiz çiğ köfte çeşidi olan *Antep yağlı köfte* ile tescil almıştır. Bu coğrafi işaret mahreç işaretidir. Antep yağlı köfte 07.07.2020 tarihinden itibaren korunmak üzere 01.07.2021 tarihinde tescil edilmiştir. Antep yağlı köftesi kırmızıbiber salçası, tereyağı veya sadeyağ, köftelik kırmızı pul biber, bulgur (simit) ve diğer malzemelerin harmanlanıp, yoğrulması ile yapılan bir etsiz çiğ köftedir. Simit de denilen ince bulgur Gaziantep mutfağının en önemli malzemelerindendir ve yağlı köftenin ana malzemesini oluşturmaktadır. Bu etsiz çiğ köftenin ayırt edici özelliği yağın köfteye köfte yoğrulduktan sonra ilave edilmesidir. Bu coğrafi işaret çoğunlukla bölgede sahre adı verilen pikniklerde, davetler ve özel günlerde tüketilmektedir (TPMK, 2021).

*“Güzel olur Türkmen kızı
Yanakları kıpkırmızı
Diyarbakır'ın karpuzu
Yesem amma yesem amma”*

Şiirde geçen *“Diyarbakır'ın karpuzu”* 03.12.2007 tarihinden itibaren korunmak üzere 09.08.2008 tarihinde menşe adı olarak tescillenmiştir. Tescil numarası 111'dir. Diyarbakır'ın karpuzunun geçici bir çeşit olması; Kasım aylarında dahi manavlarda bulunabilmesi, kalın kabuklu olması, nakliyyeye ve uzak pazarlara gönderilmeye dayanıklılığı, diğer karpuz çeşitlerine göre bol lif içermesi nedeniyle tıbbi değeri bulunması gibi ayırt edici özellikleri mevcuttur (TPMK, 2008).

*“Mersin Dörtüyl portakalı
Maraş'tan da pirinç geli(r)
Malatya'da dut zerdali
Yesem amma yesem amma”*

Âşık Veysele şiirinde *“Malatya'da dut zerdali”* dizesinde geçen dut *Battalgazi haşhaşlı dut pestili* ve *Arapgir pohmutu* olarak tescil edilmiştir. Her iki coğrafi işarete mahreç işaretidir. Zerdali ise Malatya kayısı menşe adı ile tescillenmiştir.

İlk olarak *Battalgazi haşhaşlı dut pestili* 995 tescil numarası ile 01.08.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 17.12.2020 tarihinde tescil edilmiştir. Battalgazi Haşhaşlı Dut Pestili, geçmişi 1928 yılına dayanan yerel halkın “bastık” olarak da ifade ettiği, yumuşak yapılı, hiçbir katkı maddesi içermeyen ve üretiminde susam, iç fındığı su, un, süt, nişasta, kayısı çekirdeği, iç cevizi ve haşhaş kullanılan Malatya'ya ait bir coğrafi işarettir (TPMK, 2020)

İkinci olarak *Arapgir pohmutu/pohmut* 632 tescil numarası ile 07.09.2020 tarihinden itibaren korunmak üzere 19.01.2022 tarihinde tescil

edilmiştir. Arapgir Pohmutu temel bileşeni olan coğrafi sınır içinde yetişen çekirdeksiz dut ile üretilmektedir. 1 kilo gram Arapgir Pohmutu üretiminde 750 gram dut kurusu ve 250 gram Malatya Kayısısı Çekirdeği, badem ve Hekimhan Cevizi karışımı ya da tek tek bu sayılan ürünler kullanılmaktadır. Özellikle Kış aylarında tüketilen, Arapgir ilçesinde önemli bir yere sahip olan bir üründür (TPMK, 2022).

Ayrıca şair, “*Malatya'da dut zerdali*” dizesi ile Malatya kayısısından zerdali ismi ile bahsetmiştir. Zerdali “kayısı ağacının Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen küçük meyveli bir türüdür” (TDK, “*Zerdali*” Erişim 8 Mayıs 2022). Türkiye, Dünya yaş kayısı üretiminde birinci sırada yer almaktadır (MİTOB, 10 Mayıs 2023). Malatya denilince akla gelen en önemli özellik kayısıdır (Karataş, 2018). *Malatya kayısısı* 28.01.2001 tarihinden geçerli olmak üzere menşe adı olarak tescil edilmiştir. Tescil numarası 32'dir. Malatya kayısısının başlıca çeşitleri Çöloğlu, Hacıhaliloğlu, Çataloğlu, Hasanbey, Soğancı ve Kabaası'dır (TPMK, 2002). Bu çeşitlerden Çataloğlu, Soğancı, Hacıhaliloğlu ve Kabaası kurutmalığa uygun, diğer çeşitler ise sofralıktır. Malatya'da üretilen kayısının yüzde 90'ına yakını Hacıhaliloğlu çeşidinden oluşmaktadır (MİTOB, 10 Mayıs 2023).

*“Ah İzmir'in kuş üzümü
Pek severim boğazımı
Kazova'nın yaş üzümü
Yesem amma yesem amma”*

Âşık Veysel'in şiirinde bahsettiği “*Ah İzmir'in kuş üzümü*” *Ege Sultani üzümü* ismiyle menşe adı olarak 27.07.2003 tarihinde tescil edilmiştir. Tescil numarası 61'dir. Ege Sultani üzümü çekirdeksiz, Vitis vinifera L. Türü bir kültür asmaşı üzümüdür. Ağartılmamış (doğal) kuru üzüm, kimyasal yollara başvurulmadan, hiçbir işlem görmeden bandırma eriyiğine bandırılarak, tekniğine uygun güneşte kurutulmuş üzümdür. Bu üzümler renk ve irilik özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmada 8'den 1'e kadar 4 grup olarak “Tip Numarası” kullanılmaktadır. En yüksek tip numarası iri ve açık sarı renkli üzümlere verilmektedir (TPMK, 2003).

*“Kastamonu'nun kendiri
Bursa'nın ipek mendili
Edirne'nin hoş pendiri
Yesem amma yesem amma”*

Bursa İpeği / Bursa İpek İpliği, 12.08.2015 tarihinden itibaren korunmak üzere 29.03.2019 tarihinde mahreç işareti olarak tescil edilmiştir. Tescil numarası 425'dir. Âşık Veysel'in şiirinde bu coğrafi işarete “*Bursa'nın ipek mendili*” dizesi ile değinilmiştir. Dut ağaçları, ipekçiliğin Bursa'da gelişmesinin en önemli sebeplerinden biridir. Bu coğrafi sınırlarda yetişen dut ağaçlarının en önemli özelliği zengin yeraltı kaynakları sayesinde yaşlanmaya bağlı kartlaşmasının az ve yavaş olmasıdır. Bu dut ağaçlarının yaprakları ile beslenen ipekböceği tohumlarının koza örmesi ve bu kozanın işlenmesiyle

Bursa İpek ipliği oluşmaktadır. XV. yüzyıl Bursa’nın ipek ticaretinin merkezi olmuştur. Evliya çelebi seyahatnamesinde bursa ipeğinden bahsetmiştir. Ünü daha da artan Bursa İpeği XVI. Yüzyılda İran, Çin, Ceneviz, Floransa ve Venedik’te çok yoğun rağbet görmüş ve bu ipekli kumaşlar “Bursa Kumaşı” ismiyle anılmıştır (TPKM, 2019).

Şairin bahsettiği “Edirne'nin hoş pendiri” Edirne Beyaz Peyniri olarak 23.10.2007 tarihinde 93 tescil numarası ile tescil edilmiştir. Bu coğrafi işaretin özgünlük kazanmasında veya tescillenmesinde özellikle kekik ve yöreye ait çeşitli otlardan beslenen inek, keçi, koyun sütü etkilidir. Edirne beyaz peynirinde hiçbir katkı maddesi ve yardımcı madde kullanılmamaktadır. Üretiminde sadece tuz, süt ve maya kullanılması bu coğrafi işaretin en önemli ayırt edici özelliğidir (TPKM, 2007).

*“İstanbul Ankara ayar
Her ne dersen bunlarda var
Şarap pirzolayı sever
Yesem amma yesem amma”*

*“Samsun ve Bafra tütünü
Alsam Urfa'nın atını
Avlarda keklik etini
Yesem amma yesem amma”*

*“Adana'da biter pamuk
Geze geze hep usandık
Trabzon'da çoktur fındık
Yesem amma yesem amma”*

Çukurova pamuğu, 23.03.2018 tarihinden itibaren korunmak üzere 09.01.2020 tarihinde menşe adı olarak tescil edilmiştir. Tescil numarası 480’dir. Âşık Veysel’in şiirinde bu coğrafi işarete “Adana'da biter pamuk” dizesi ile değinilmiştir. Bu coğrafi işaretin üretiminde belirtilen coğrafi sınırlar içinde üretilmesi, sertifikalı tohum kullanılması, hasat edilmesi, çırçırlanması, preslenmesi, balyalanması yer almaktadır. Pamuk Çukurova Bölgesinde “Beyaz Altın” olarak anılmaktadır. Bölgenin pamuk yetiştirme kültürü romanlara, şiirlere ve filmlere konu olmuştur. Çukurova bölgesinde yetiştirilen pamuk Adana Altın Koza Uluslararası Film Festivaline ismini vermiştir. Ayrıca geçmişi Osmanlı zamanına dayandığı Osmanlı arşivlerinde yer alan belgelerden anlaşılmaktadır. Bu tarihi belgelerde Adana civarında yetişen pamukların “penbe” adı verilen pazarda kantarda tartılarak satıldığına yer verildiği görülmüştür. Özellikle 19. Yüzyıldan itibaren Çukurova bölgesinde pamuk üretimi artmıştır (TPMK, 2020).

Şiirin “Trabzon'da çoktur fındık” dizesindeki fındık, 15.02.2022 tarihinden itibaren korunmak üzere 08.12.2022 tarihinde Arsin Foşa Fındığı ismiyle mahreç işareti olarak tescil edilmiştir. Tescil numarası 1276’dır. Bu coğrafi işaret geçmişi Osmanlı dönemine dayanan, foşa çeşidi, Trabzon’un Arsin ilçesinde yetişen, yetiştiği bölgede boyhane adı ile bilinen ve yetiştiği

bölge ekonomisine katkı sağlayan bir fındık türüdür. Ayrıca bu coğrafi işaretin nemi yüzde 12'nin üzerine çıkmayacak şekilde kabuklu olarak dökme ya da jüt çuvallarda piyasaya sunulmaktadır. (TPKM, 2022).

*“Uğradım Muş ile Van'a
Gümüş takım lüzum bana
Sade yağdan bir kaygana
Yesem amma yesem amma”*

Şairin “Uğradım Muş ile Van'a, Gümüş takım lüzum bana” dizelerinde geçen gümüş takım 28.07.2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 23.11.2017 tarihinde *Van Savatlı Gümüş İşleme* şeklinde tescil edilmiştir. Bu coğrafi işaret menşe adıdır ve tescil numarası 242'dir. Savat siyah bir karışımdır. Kükürt, kurşun, bakır ve gümüş madenlerinin birleşimi ile savat karışımı meydana gelmektedir. Kökeni esvad kelimesine dayanmaktadır. Esvad kara anlamına gelmektedir. Savatlı gümüş işleme gümüş üzerine oluşturulan bu siyah karışımın sürülmesi veya sıvanması işlemleri ile gerçekleştirilen bir el sanatıdır. Savatın gümüş işleminin başlıca kullanıldığı alanlar takılar, tesbihler, sigara ağızlıkları, at eyerleri ve tütün tabaklarıdır. Bu el sanatının en önemli ayırt ediciliği çelik uçlu kılcal kalemle gümüş üzerine motiflerin işlenmesidir (TPMK, 2017).

*“Gâhi uslu gâhi deli
Çirkinleri neylemeli
Bulsam bir Gürcü güzeli
Sarsam amma sarsam amma”*

*“Veysel niden sözü savı
Yedin içtin aldın tavı
Gönlümden hayal pilavı
Yedim amma yedim amma”*

Sonuç

Âşık Veysel yirminci yüzyıla damgasını vurmuş önemli bir halk ozanıdır. O 79 yıllık ömrüne acı-tatlı, iyi-kötü pek çok olay sığdırmıştır. Yaşadığı her bir olay Veysel'i olgunlaştırmış ve hayata karşı daha dirayetli yapmıştır. Gözlerinin görmemesi ile karanlık bir dünyaya hapsolan şair bunu hiçbir zaman dert etmemiş hatta küçük bir ihtimal dahi olsa gözlerinin açılması teklif edildiğinde bunu “*ben kendi dünyamda mutluyum.*” diyerek reddetmiştir.

Her ne kadar âşıklık geleneği içinden gelip gelmediği hala tartışmalı bir konu olsa da Veysel hem saz çalma hem de söz yazmada usta olduğunu her bakımdan kanıtlamıştır. Yapılan literatür taramasında 180 adet şiiri tespit edilen şairin bu şiirlerinde pek çok konuyu ele aldığı görülmektedir. Veysel'in şiirlerindeki konuların yelpazesi oldukça geniştir. Veysel şiirlerini aşktan gurbete, vatan sevgisinden doğaya, tanrıya yönelişten nasihate, hayatına damga vuran kişilerden damga vuran kurum/kuruluşlara kadar pek çok

alandaki kendi bildiği doğrular üzerinden yazıya dök(tür)müştür. Veysel’in şiirleri pek çok araştırmacıya ilham kaynağı olmuş ve eserler birçok yönü ile farklı disiplinler tarafından çalışılmıştır. Tahmin edileceği üzere Âşık Veysel ve eserleri en çok Halk Edebiyatı, Halk Kültürü, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Halk Müziği, İlahiyat, Felsefe ve Sosyoloji gibi alanlarda kaynak olarak kullanılmıştır.

Bu çalışma Âşık Veysel’in “Yurt Ürünleri” şiirini coğrafi işaretler, dolayısıyla da gastronomi turizmi açısından ele alan öncü bir çalışma olması nedeniyle önemlidir. Gastronomi turizmi dünyada olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün popülerliğini artıran bir turizm çeşididir. Bunun nedeninin ülkemizdeki yemek kültürünün çok çeşitli olmasından ileri geldiği açıktır. Hemen hemen her köy, kasaba, ilçe, il, yöre ve bölgenin kendine has bir yeme-içme kültürü vardır. Âşık Veysel de ömrünün büyük bir bölümünü vatanını gezerek geçirdiği için bu kültürü bizzat deneyimlemiş ve “Yurt Ürünleri” şiirini kaleme alarak coğrafi açıdan önemli gördüğü bütün değerleri bu şiiri vasıtasıyla yazıya aktarmıştır. Şiirde bulunan 21 yöresel değerinin 15’inin illerin ilgili kurumları tarafından önerilerek TC Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na bağlı olarak görev yapan Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından oluşturulan Coğrafi İşaretler Portalı’nda yer alması tesadüf değildir. Veysel’in yöresel ürünleri yazdığı bu şiirinde yer alan coğrafi işaretli ürünler; Amasya elması, Tokat Zile pekmezi, Sivas kıyması, Tokat asma/bağ yaprağı, Erzurum kaymağı, Çorum buğdayı, Antep köftesi, Diyarbakır karpuzu, Malatya kayısı, İzmir üzümü, Bursa ipek mendili, Edirne peyniri, Adana Pamuğu, Trabzon fıncığı ile Van gümüş işlemesi’dir. Bu ürünler değişik tarihlerde Coğrafi İşaretli Ürün olarak tescillenmişlerdir.

Henüz coğrafi işaretli ürün olarak tescil edilmemiş ancak mümkün olan en kısa zamanda tescil edilmesi gerektiği düşünülen 6 ürün de Veysel’in yazdığı bu şiirde yer almaktadır. Bu ürünler ise Mersin Dört Yol portakalı, Maraş pirinci (sarı çeltik), Kastamonu kendiri/keneviri (tütün), Samsun Bafra tütünü ve Urfa keklik eti’dir. Adı geçen ürünlerin anılan iller açısından önemi ilgili literatür tarandığında açıkça görülmektedir.

Çalışma birçok açıdan önem arz etmektedir. Bu hususlardan birisi Âşık Veysel Şatıroğlu’nun yaşadığı döneme göre ne kadar öngörülü bir kişi olduğudur. Çünkü Veysel yaşarken kaleme aldığı bu şiirinde adeta günümüz Coğrafi İşaretli Ürünler Portalı’nın oluşumuna katkı sağlamıştır. İkinci husus ise bu çalışma ile ünlü halk ozanının şiirlerinden birisi ilk kez turizmin türlerinden birisi olan gastronomi turizmi açısından ele alınmıştır. Üçüncü husus ise bu çalışmanın özellikle yukarıda yer alan henüz tescillenmemiş 6 ürünün tescillenerek koruma altına alınması için ilgili kurumlara bir çağrı niteliğinde olmasıdır.

Her çalışmanın olduğu gibi bu çalışmanın da kısıtları bulunmaktadır. En büyük kısıt Âşık Veysel ve şiirleri gastronomi turizmi bağlamında daha önce hiç çalışılmadığı için bu konuda kaynak yetersizliği yaşanmıştır. Başka bir kısıt ise coğrafi işaretlerin açıklanmasında sıklıkla T.C. Sanayi ve Teknoloji

Bakanlığı’na bağlı Türk Patent ve Marka Kurumu’nun Coğrafi İşaret Sicil Belgelerinden yararlanmış olmasıdır.

Gelecek çalışmalarda Âşık Veysel ve eserlerinin turizm disiplini açısından farklı bakış açıları ile çalışılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca özellikle Edebiyat, Kültür, Müzik gibi alanlarda önemli bir çalışma konusu olan Âşık Veysel’in disiplinler arası çalışmaların rağbet gördüğü günümüzde turizm alanı ile ilişkilendirilerek ortak çalışmaların yapılması ve ilgili literatüre kazandırılması gerektiği de düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acar, Yusuf. “Türkiye’deki Coğrafi İşaretli Ürünlerin Destinasyon Markalaması Kapsamında Değerlendirilmesi”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 6/2 (2018),163-177.
- Alptekin, Ali Berat. *Âşık Veysel Türküz Türkü Çağırırız*. 3. Baskı. Ankara: Akçağ Yayıncılık, 2011.
- Aslanoğlu, İbrahim. *Âşık Veysel*. Ankara: Ata Yayınları, 1967.
- Avşar, Melahat. “Coğrafi İşaretli Ürünlerin Amasya Turizminin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi”. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi* 6/4 (2022), 988-1003.
- Bahşi, Baki. *Türk Halk Müziğinde Âşık Veysel’in Yeri ve Önemi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1997.
- Bakiler, Yavuz Bülent. *Âşık Veysel*. İstanbul: Yakın Plan Yayınları, 2022.
- Belli, Sultan. *Coğrafi İşaret Tescilli Yöresel Mutfak Ürünlerinin Turistlerin Destinasyon Seçimine Etkisi Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2022.
- Bilge, Bilal vd. “Türkiye’de Coğrafi İşaretli Gıda Ürünlerinin Gurme Turizmi Açısından Önemi”. *Tarım Ekonomisi Dergisi* 25/1 (2019), 127-132.
- Binici, Zahide Kübra. *Destinasyon Pazarlamasında Gastronomik Kimliğin Etkisi: Adana Örneği*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Boran, Şebnem. “Yeni Sınai Mülkiyet Kanunu Coğrafi İşaretlere İlişkin Neler Getiriyor”. AR&GE BÜLTEN Mayıs/ Haziran (2017), 11-15.
- Boyraz, Mehmet. Coğrafi İşaretli Ürünler: Afyonkarahisar. *Journal Entrepreneurship and Management Inquiries Dergisi* 3/4 (2019), 26-46.
- Canbolat, Eren - Çakıroğlu, Funda Pınar. “Gastronomi Turizmi ve Coğrafi İşaretleme: Samsun Mutfağına Yönelik Bir Değerlendirme”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 8/2 (2020), 937-957.

- Cerrahoğlu, Münir. “Küreselleşme Sürecinde Yöresel Ürünlerin Tanıtımının Önemi ve Bu Bağlamda Âşıkların Tanıtımdaki Yeri”. *Folklor/Edebiyat*, 21/84 (2015), 211-222.
- Çakır, Ali. “Trakya Turizm Rotası Projesi: Lezzet Rotası Üzerine Bir Değerlendirme.” *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 5/Special issue 2 (2017), 194-205.
- Çakmakçı, Songül - Salık, Mehmet Ali. “Türkiye'nin Coğrafi İşaretli Peynirleri.” *Akademik Gıda* 19/3 (2021), 325-342.
- Çakmakçı, Songül - Salık, Mehmet Ali. “Erzurum'un Coğrafi İşaret Tescilli Ürünleri: Güncel Bir Bakış ve Öneriler.” *ATA-Gıda Dergisi* 1/2 (2022), 1-12.
- Çevik, Samet. “Coğrafi İşaretli Ürünlerin Turizmdeki Rolü: Eskişehir Turlarına İlişkin Bir İçerik Analizi”. *Journal of Recreation and Tourism Research* 5/4(2018), 21-44.
- Çevik, Samet. “Eskişehir'in Coğrafi İşaret Tescilli Ürünü Çiböreğin Kültürel İfadesi.” *Eurasian Academy of Sciences*, Özel Sayı (2019), 332-344.
- Çolak, Mihriban - Başaran Alagöz, Selda. “Coğrafi İşaretli Ürünlerin Önemi ve Çorum İlindeki Coğrafi İşaretli Ürünler”. *Five Zero* 2/2 (2022), 111-126.
- Denk, Erkan – Sanalan Bilici, Nilgün. “Erzurum İlinin Coğrafi İşaret (CI) Almış Ürünlerinin Gastronomi Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi”. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research* 5/1 (2021) 102-122.
- Durlu, Fügen vd. “Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi Hareketliliğinde Coğrafi İşaretlemenin Rolü”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 1/1 (2013), 13-20
- Domacı Yaşar, Yasemin. “Türkiye’de Coğrafi İşaret Sistemi: Iğdır Kayısı Örneği”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 31 (2022), 220-242.
- Ercan, Mustafa Oğuzhan - Bayesen, Doğukan. “Coğrafi İşaretli Yiyecek Ürünlerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği”. *OCAK: Türk Mutfak Kültürü Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2022), 54-63.
- Erdem, Özkan vd. “Yöresel Yemeklerin Bölge Restoranlarında Kullanılma Durumu: Mengen Örneği”. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2018), 44-61.
- Esen, Şaban. “Turizmde Sürdürülebilirlik ve Coğrafi İşaretler”. *1st International Sustainable Tourism Congress, Bildiriler Kitabı*. 528-536. Kastamonu: 2017.

- Gürel, Esra vd. “Coğrafi İşaretlerin Kırsak Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi: Tokat İli Örneği.” *XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Bildiriler Kitabı*. 1049-1058. Isparta: 2016.
- Kanberoğlu, Zafer - Yıldırımçakar, İbrahim. “Coğrafi İşaretlerin Bölgesel Gelişmedeki Rolü: Van Kahvaltısı Örneği”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 58 (2022), 23-39.
- Karakulak, Çisem. *Coğrafi İşaretleme Yoluyla Gastronomik Kimlik Oluşturma ve Gastronomik Kimliği Destinasyon Pazarlamasındaki Rolü: Trakya Örneği*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Karataş, İbrahim Atilla. “Malatya'nın Turizm Potansiyelinin Ortaya Çıkarılmasına Yönelik Algılar”. *Anemon* 6/1 (2018), 91-103.
- Kargiglioğlu, Şaban vd. “Gastronomi Turlarının Coğrafi İşaretle Ürünler Aracılığı ile Oluşturulması: Batı Karadeniz Turları Örneği.” *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research* 3/4 (2019), 624-639.
- Kaya, Doğan. *Âşık Veysel*. 2. Baskı. Ankara: Akçağ Yayıncılık. 2011.
- Korkmaz Yaylagül, Nilüfer – Kurtaslan, Hazan. Halk Kültüründe Ömür Söylemi: Âşık Veysel Türküleri Örneği. *Folklor Akademi Dergisi* 5/3 (2022), 647-659.
- Köşker, Hasan- Özbey, Zafer. “Türk Mutfak Kültüründe Çorba ve Coğrafi İşaretle Çorbalar Üzerine Bir Değerlendirme”. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research* 5/3 (2021), 471-489.
- Küçükkömürler, Saime. “Dünyada ve Türkiye’de Gastronomi Turizmi”. *Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi* 2/2 (2018), 78-85.
- Latik, Duygu. *Manavgat Altın Susamı'nın Markalaşmasında Coğrafi İşaretin Rol ve İşlevinin Araştırılması*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Mertol, Hüseyin - Yaylacı, Savaş. “Coğrafi İşaretle Ürünler Ve Gastronomik Lezzetler: Tokat Örneği”. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Nisan (2021)* 313-334.
- MİTOB, [Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü](https://malatya.tarimorman.gov.tr/Menu/17/Malatya-Kayisisi). “Malatya Kayısı”. 10 Mayıs 2023. <https://malatya.tarimorman.gov.tr/Menu/17/Malatya-Kayisisi>.
- Müfettişoğlu, Nurşah - Köşker, Hasan. “Karadeniz Bölgesi’ndeki Coğrafi İşaretle ‘Fırıncılık ve Pastacılık Mamulleri, Hamur İşleri, Tatlılar’ Üzerine Bir Değerlendirme.” *I. ITCC’22, Bildiriler Kitabı*. 271-284. Amasya: 2022.
- Oğuzcan, Ümit Yaşar. *Dostlar Beni Hatırlasın*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 1973.

- Oğuzcan, Ümit Yaşar. *Dostlar Beni Hatırlasın, Âşık Veysel Şatıroğlu*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Edebiyat Dizini: 21, Birinci Baskı, Ankara: Tisa Matbaacılık Sanayi Limited Şirketi, 1970.
- Onur, Neslihan. "Gastronomi Turizmi ve Hatay Lezzet Rotası". *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi* 3/2 (2021), 150-162.
- Oraman, Yasemin. "Türkiye'de Coğrafi İşaretli Ürünler". *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi* 1/1 (2015), 76-85.
- Orhan, Ayhan. "Yerel Değerlerin Turizm Ürününe Dönüştürülmesinde 'Coğrafi İşaretlerin' Kullanımı: İzmit Pişmaniyesi Örneği". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 21/2 (2010), 243-254.
- Öz, Gülağ. *Alevilik – Bektaşilik Bağlamında Âşık Veysel*. Ankara: Barış Kitap, 2013
- Özdemir, Gözde - Dülger Altın, Dilek. "Türkiye'de Üretilen Coğrafi İşaret ile Tescillenmiş Peynir Çeşitleri". *Uluslararası Gastronomi Turizmi Araştırmaları Kongresi, Bildiriler Kitabı*, Kocaeli: 2018.
- Özen, Kutlu. *Âşık Veysel, Selam Olsun Kucak Kucak*. Sivas: Dilek Ofset, 1998.
- Paksoy, Mücahit. "Kahramanmaraş İlinin Coğrafi İşaret Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi". *International Journal of Social and Economic Sciences* 12/2 (2022), 55-61.
- Paslı, Mehmet Mert. "Coğrafi İşaretli Gastronomi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma: Giresun İli Örneği". *Tourism and Recreation* 3/1 (2021), 93-99.
- Polat Üzümcü, Tülay vd. "Coğrafi İşaretleme Kapsamında Kocaeli Gastronomik Ürünlerinin Değerlendirilmesi". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 19/28 (2017), 132-140.
- Polat, Eray. "Turizm ve Coğrafi İşaretleme: Balıkesir Örneği". *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi* 1/1 (2017), 17-31.
- Sağır, Adem. "Bir Yemek Sosyolojisi Örneği Olarak Tokat Mutfağı". *Electronic Turkish Studies* 7/4 (2012), 2675-2695.
- Sandıkçı, Mustafa. "Ege Bölgesi'nde Coğrafi İşaret Tesciline Sahip Gastronomik Ürünlerin Tescil Belgesi Kullanım Düzeyinin Belirlenmesi". *ODÜSOBİAD* 12/3 (2022), 2393-2408.
- Sarıpek, Semih - Çevik, Samet. "Oraların Nesi Meşhur: Şehir Pazarlamasında Coğrafi İşaret Tescilli Ürünler". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi - International Journal of Society Researches*, 16/32 (2020), 4908-4938.
- Saygılı, Derya vd. "Coğrafi İşaretli Gastronomik Lezzetler : İzmir Örneği". *GANUD Gastronomi Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Bildiriler Kitabı*. 105-111. Gaziantep: 2019.

- Süslü, Cemil vd. “Coğrafi İşaretli Ürünlerin Gastronomi Kapsamında Değerlendirilmesi: Mersin İli Örneği”. *Journal of Recreation and Tourism Research* 7/2 (2020)135-149.
- Şahin, Ahmet - Meral, Yeşim. “Türkiye’de Coğrafi İşaretleme ve Yöresel Ürünler”. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi* 2 (2012), 88-92.
- Şahin, Salih Zeki. “Ulusal Gastronomik Coğrafi İşaretli Ürünlerin Uçak İçi İkrâm Menülerinde Kullanımı”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 8/3 (2020), 1880-1898.
- Şengül, Serkan - Türkay, Oğuz. “Akdeniz Mutfak Kültürünün Gastronomi Turizmi Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 4/Special issue1 (2016), 86-99.
- Şimşek, Aykut. “Coğrafi İşaretli Yöresel Ürünlerin İncelenmesi: Sivas Mutfağı Örneği”. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi* 3/3 (2020), 17-327.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, “Zerdali” Erişim 8 Mayıs 2022. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tekin, Murat vd. “Kazova’da (Dazimonitis) Yeni Keşfedilen Basamaklı Tünelli Bir Pontos Krallığı Kalesi: Dereköy Kalesi”. *Belleten* 86/306 (2022), 399-426.
- Tekelioğlu, Yavuz. “Coğrafi İşaretler ve Türkiye Uygulamaları”. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 8/15 (2019), 47-75.
- Toprak, Lokman - Oğuz, Zozan. “Coğrafi İşaretler ve Siirt İli Örneği” 18. *Ulusal Turizm Kongresi, Bildiriler Kitabı*. 964-973. Mardin: 2017.
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. “Coğrafi İşaret Nedir”. 1 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/sayfa/co%C4%9Fraf-i%C5%9Faret-nedir>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. “Coğrafi İşaretler Portalı”. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Amasya Misket Elması Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2019. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cograf-i-saretler/detay/38182>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Antep Yağlı Köfte Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2021. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cograf-i-saretler/detay/2265>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Arsin Foşa Fındığı Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2022. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cograf-i-saretler/detay/6109>

- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Arapgir Pohmutu/Pohmut Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2022. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/2542>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Battalgazi haşhaşlı Dut Pestili Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2020. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/38609>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Bursa İpeği / Bursa İpek İpliği Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2019. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/38165>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Çukurova Pamuğu Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2020. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/38530>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Diyarbakır Karpuzu Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2008. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/37986>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Ege Sultani Üzümlü Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2003. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/37919>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Edirne Beyaz Peyniri Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2007. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/37941>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Erbaa Narince Bağ Yaprağı Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2017. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/38203>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *İskilip Ramazan Keşkeği Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2021. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/3069>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *İspir kaymağı Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2019. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisiaretler/detay/38276>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Malatya Kayısı Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2002. Erişim

- 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/37893>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Sivas Köftesi Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2011. [Erişim 09 Mayıs 2023. https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/37965](https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/37965)
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Tokat Narince Salamura Asma Yaprağı Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2017. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/38289>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Van Savatlı Gümüş İşleme Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2017. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/38300>
- TPMK, Türk Patent ve Marka Kurumu. *Zile Pekmezi Coğrafi İşaret Sicil Belgesi*. Ankara: Türk Patent ve Marka Kurumu Yayınları, 2009. Erişim 09 Mayıs 2023. <https://ci.turkpatent.gov.tr/cografisaretler/detay/37978>
- Tugay, Onur - Secuk, Berkay. "Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünlerin Web Siteleri Aracılığıyla Bölgesel Tanıtımda Kullanımı: Akdeniz Bölgesi". *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 9/2 (2021), 835-854.
- Uslu, Ayşe Nur - Yılmaz, İbrahim. "Coğrafi İşaretli Bir Ürün Olarak Bolu Kızılıcak Tarhanası". *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 7/1 (2022), 94-105.
- Ünlü, Nefiye. *Destinasyon Markalaşma Sürecinde Gastronomik Değerlerin Önemi: Amasya İli Örneği*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yalçın, Duygu. *Coğrafi İşaretlerin Şehir Markalaşmasına Etkileri: Sakarya İli Örneği*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Yazıcıoğlu, İrfan vd. "Coğrafi İşaretli Ürünlerin Gastronomi Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi: Akdeniz Bölgesi Örneği". *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research* 3/4 (2019), 861-871.
- Yenipınar, Uysal vd. "Turizmde Yerel Yiyeceklerin Önemi ve Coğrafi İşaretleme: Van Otlı Peyniri". *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 2/2 (2019) 13-23.
- Yıldız, Mehmet Hilmi. *Coğrafi İşaretli Ürünlerin Bölge Halkı Tarafından Bilinirliğinin Gastronomi Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi:*

Isparta Örneği. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Yıldız, Alim. *Âşık Veysel*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2018.

Yıldırım, Cengiz. *Âşık Veysel - Biyografi*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2018.

Yılmaz, Sena - Yılmaz, Meral. "Türkiye'de Coğrafi İşaretli Köfteler". [International Congress on Food Researches](#), *Bildiriler Kitabı*. 171-182. Sivas: 2022.

Zengin, Burhanettin vd. "Gastronomi Turizmi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme". *Ulusal Turizm Kongresi, Bildiriler Kitabı*. 511-524. Ankara: 2015.